

Mitä demokratia maksaa hyvinvointialueilla? -selvityksen suunnitelma

Elina Eerola, asiantuntija
Sitra

*Miten niitä
päätöksiä voitaisiin
tehdä tehokkaasti
demokratiaa
kaventamatta?*

Tässä aluevaltuustojen kulut ja tuet – ”Törkeän paljon”, sanoo jouluta valtuutettu itse

Yle kokosi tiedot hyvinvointilautosten valtuustojen itselleen sopimista palkkioista. Moni valtuutettu vaatii itsekin uuden puoluetuen leikkaamista tai poistamista.

 Kuuntele juttu 6:44

PÄÄKIRJOITUS

Persuilta esimerkkiä

”Ermekkiä alajota vain, koska rahaa on.” Varsinais-Suomen perussuomalisten puheenjohtaja Jyrki Åland perusteli keskiviikkona Salkkarissa sitä, miksi puolue aikoo palauttaa osan aluevaltuustoista samaanastain ryhmämuotoon.

Perussuomalaisten puolueorganisaatio on ylipäättämällä melko kevyt verrattuna siihen, miten suureksi puolue on kasvanut. Sille ei nyky muodossaan tietenkään ole ehtinyt rakentua sellaisia järjestökonsteja kuin muilla suurilla puolueilla.

On yhtiä kaikki sytyä kehua, että ainakin tässä tapauksessa perussuomalaiset eivät kuiten opettavia. Valtiovarainministeri Riikka Purra on tällä hetkellä maan johtava mielenkieloinen jakaja. Valtio vastaa esimerkiksi hyvinvointilauteluista tiukkaa talousuria ja kovaa sääntöä.

Varhan perussuomalaisten ryhmä on kokoonpanossa perusteella oikeutettua yhteensä 42 000 euron puoluetuon. Ålandin mukaan viime vuoden rahasto puolue aikoo palauttaa noin neljänneksen.

Perussuomalaiset on Varhassa vasta viidenneksi suurin puolue. Muut puolueet eivät ole aikaisempaan laatuun saamaan rahaa.

Esimerkiksi kokoomuksen piirin toiminnanjohtaja Juha Rantasari pitää aluevaltuustoa tukea välttämättömänä. Hän toivoi suunnitelmaa maksuautoa matkia myös kannalleen päätöksentekoon. Kokoomus on käyttänyt Varhan tukia esimerkiksi palkkoihin ja vuokriin.

Politiikojen itselleen määräämiä Varhan ”demokratiahaa” ei tietenkään ole yksilöllinen juttu. Salkkarin haastattelussa kaikki puolueet kertoivat käyttäneensä tukea ainakin työvoiman palkkaamiseen (SSS 28.2.). Hyvinvointilauteluilla käsitellään monimutkaisia terveydenhuollon erikoisalan kysymyksiä.

On erittäin tunteita määrää

Pääoston valmistelu edellyttää tukea Varhan valtuustoryhmille.

voideflyttää olemuksen kaikkia asioita vain esityslistoja kahlittaen. Saman alan voi kysyä, onko Varhan puolueille säilyttämällä demokratiakasvatus toimintaa sillä tavalla kuin vajaan puolen miljoonan euron poilla voisi odottaa. Hyvinvointilauteluun valtuusto on jäänyt kansalliseksi kovin etäiseksi.

Varhan tekemiset ja päätökset toki kiinnostavat ja puhuttavat. Falskiden uhallakin voi väittää, että tässä suhteessa maakunnan paikalliset mediat ovat kunnostuneet paremmin kuin puolueiden piirijärist.

Yleisen mielipiteen kannalta olisi tärkeää, että yhteiskuntaa leikkaavat säästötoimet koskisivat kaikkia. Näinhän myöskin istuva hallitus on luovunut. Varhan manovissa on jäljellä vielä muutamia kymppitoimittajat vain pitarissa meressä. Niillä ei ole käytännön vaikutusta.

Symbolinen merkitys onkin sitten loppusuunnama

Top 5 kokospalkkiot vuonna 2023

Aluevaltuustosta tuli puolueille tulolähde

Kasvaako ruokahalla sydänsä? Ainakin vallan käytössä mikäkin ei tunnu riittävän. Hyvinvointilautelu valmisteluvillalla toimittelimillä kiireellisimpien päätelmien asiantuntijoiden joukossa oli tavallisen aluevaltuustojen valtuustoryhmärahastuksen jakaminen. Asien valmistelu eri puolilla Suomea kaikessa hiljaisuudessa ja kiireellä. Sitä ajoivat erityisesti suuret ryhmit.

ALUN perin Pirkanmaalla oli päätetty, että puolueet saavat rahotusta jokaisesta valtuustueesta 6 000 euroa joko vuosi puolueen kassaan. Se saatiin laskettua 5000 euroa, yhteensä 475 000 euroa vuodessa. Lisäksi kokospalkkiot ovat avokittaisia, valtuuston kokouksesta 400 euroa, hallituksessa 300 euroa ja

AVATAKPAAN käytännössä, miten palkkijako D'Hondilla toteutuu. Suomen kristillisdemokraattien puolue (kd.) sai vaaleissa 5,9 prosenttia äänistä. Suurin ryhmä mikä kokoomus sai vaaleissa 25,8 prosenttia äänistä. Eli suhdetta yllytettyinä 6/26. Paikat aluehallituksessa ja jaostoissa kuitenkin jaettiin siten, että kd. sai 0,5 paikkaa ja kokoomus 14. Suhde 1/28. Valiokuntien tasolla väärästä mieltä vastästäkin. Tämä ei todellakaan vastaa äänestäjien tahtoa, jotka eivät halua luopua D'Hondista.

ESITIN talousarviokokouksessa, että ryhmäraha poistettaisiin ja resurssit ohjattaisiin lasten ja perheiden tukeen. Tätä ei kannatettu sillä perusteella, että ryhmärahaa ei voisi siirtää palveluihin. Ryhmärahoista ei myöskään haluttu luopua.

Olemme sitoutuneet talouden tasapainottamiseen erittäin valkeassa taloustilanteessa. Samalla kun itse kieltoyämme osallistumasta loukkausta, pakottamaan saavutetuista eduista.

Mielestäni pitäisi pohtia vakavasti

Uutiset

Luottamushenkilöiden palkkioita ja korvauksia Pohjois-Savon hyvinvointilauteluella 1.1.-30.11.2023

Se, kuinka moni ja mikä taho päättää, arvioidaan uudelleen

Se, kuinka moni ja mikä taho päättää, arvioidaan uudelleen

Se, kuinka moni ja mikä taho päättää, arvioidaan uudelleen

Se, kuinka moni ja mikä taho päättää, arvioidaan uudelleen

Se, kuinka moni ja mikä taho päättää, arvioidaan uudelleen

Se, kuinka moni ja mikä taho päättää, arvioidaan uudelleen

Se, kuinka moni ja mikä taho päättää, arvioidaan uudelleen

Se, kuinka moni ja mikä taho päättää, arvioidaan uudelleen

Se, kuinka moni ja mikä taho päättää, arvioidaan uudelleen

Se, kuinka moni ja mikä taho päättää, arvioidaan uudelleen

Se, kuinka moni ja mikä taho päättää, arvioidaan uudelleen

Se, kuinka moni ja mikä taho päättää, arvioidaan uudelleen

Se, kuinka moni ja mikä taho päättää, arvioidaan uudelleen

Se, kuinka moni ja mikä taho päättää, arvioidaan uudelleen

Se, kuinka moni ja mikä taho päättää, arvioidaan uudelleen

Se, kuinka moni ja mikä taho päättää, arvioidaan uudelleen

Se, kuinka moni ja mikä taho päättää, arvioidaan uudelleen

Se, kuinka moni ja mikä taho päättää, arvioidaan uudelleen

Se, kuinka moni ja mikä taho päättää, arvioidaan uudelleen

Se, kuinka moni ja mikä taho päättää, arvioidaan uudelleen

Se, kuinka moni ja mikä taho päättää, arvioidaan uudelleen

Se, kuinka moni ja mikä taho päättää, arvioidaan uudelleen

Se, kuinka moni ja mikä taho päättää, arvioidaan uudelleen

Se, kuinka moni ja mikä taho päättää, arvioidaan uudelleen

Se, kuinka moni ja mikä taho päättää, arvioidaan uudelleen

Selvitys kiteytettynä

- 21 hyvinvointialuetta + Helsinki mukana selvityksessä)
- Tarkasteluajanjakso 1.1.2023.-30.6.2024, selvitys julkaistaan alkuvuodesta 2025
- Selvityksessä tarkastellaan asukkaan ja luottamushenkilön mahdollisuutta vaikuttaa hyvinvointialueen päätöksentekoon nykyisessä päätöksentekojärjestelmässä ja sitä, mitä se maksaa
- Keskeisenä tekijänä on
  - 1) asukasosallistumisen menetelmien ja
  - 2) luottamushenkilön toimien vaikutus päätöksentekoon
- Ajatuksena on, että vain päätöksentekoon kytkeytyvillä osallistumisen tavoilla ja luottamushenkilöiden toimilla on merkitystä edustuksellisessa päätöksentekojärjestelmässämme
- Selvityksestä on rajattu pois palvelunkäyttäjien vaikutusmahdollisuudet, kuten palaute ja asukasraadit

Lopputulokset

- Hyvinvointialueen demokratiakulujen tarkastelun myötä voimme antaa
  - Suosituksia asukkaiden äänen vaikuttavimmin kantavien toimintamallien käytöstä
  - Suosituksia päätöksentekorakenteen osalta, mitä pitäisi huomioida, jotta luottamushenkilöiden työ olisi vaikuttavaa ja tehokasta.

1) Asukasosallistumisen menetelmien vaikutus päätöksentekoon

- Mitkä ovat sitten niitä monipuolisia ja vaikuttavia menetelmiä?
- Miten päätöksiä voitaisiin tehdä tehokkaasti demokratiaa kaventamatta?
- **Miten aluevaltuutetut saisivat parhaalla mahdollisella tavalla käyttönsä valmistelijoiden asiantuntijatiedon ja asukkaiden kokemuspohjaisen tiedon, jotta he voisivat tehdä näiden perusteella omaan arvopohjaansa perustuvia päätöksiä?**

2) Luottamushenkilön toimien vaikutus päätöksentekoon

- Tehdäänkö päätökset oikeassa paikassa ja oikea-aikaisesti?
- Miten monessa päätöksentekuelimessä asia on esiteltävä ja päätettävä vaikuttaa siihen, kuinka monta päätöksentekuelintä yhden viranhaltijan on kierrettävä saman asian kanssa.
- Mikä olisi hallinnollisesti tehokkainta, mutta kuitenkin demokraattista?
- Tulisi tarkastella myös tehtyjen päätösten suhdetta valtuuston, hallituksen, lautakuntien ja jaostojen kokoontumisten määrään.

→ Näiden asioiden selvittäminen auttaisi, kun alueilla mietitään, mitä kaikkea olisi hyvä huomioida uuden päätöksentekorakenteen päivityksessä

Mitä demokratia maksaa? -selvityksessä kartoitetaan päätöksentekorakenteen hinta

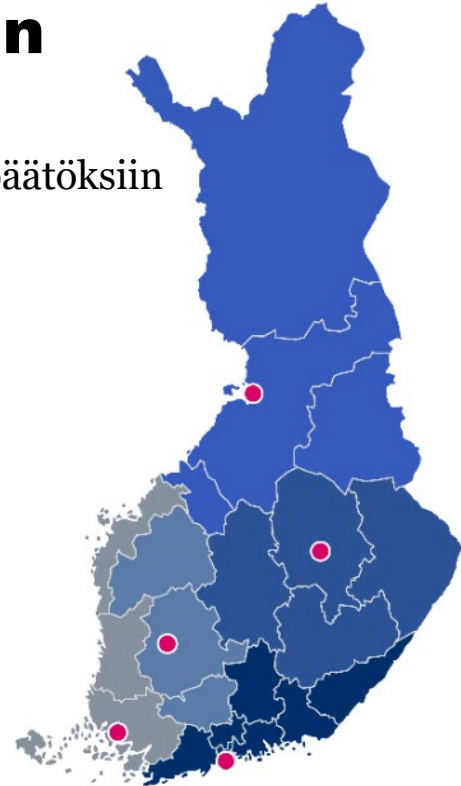
- Paljonko demokratia maksaa per asukas tms. verrattuna asukaslukuun?
- Mikä on alueen demokratiabudjetti suhteessa koko hyvinvointialueen budjettiin?
- Voitaisiinko joistakin nykyisistä päätöksentekorakenteista luopua, jotta toisin tekemällä saataisiin tehokkaampaa demokratiaa? Voiko demokratialla saada säästöjä?

Kaikilta hyvinvointialueilta perusdata

- Luottamushenkilöiden kokouspalkkiot: valtuusto, hallitus, lautakunnat, jaostot ja valiokunnat
- Valtuutettujen määrä + lautakunnissa ja jaostoissa olevien henkilöiden määrä
- Kuinka monta kertaa ovat kokoontuneet 1.1.2023.-30.6.2024?
- Päätösten suhde valtuuston, hallituksen, lautakuntien ja jaostojen kokoontumisten määrään
- Miten monessa paikassa asia on esiteltävä ja päätettävä? Yksi viranhaltija voi kiertää jopa 18 eri paikkaa saman asian kanssa.
- Vaikuttamistoimielinten kokouspalkkiot, vaikuttamistoimielinten jäsenten määrä, kokousten määrä
- Luottamushenkilöiden puoluetuki alueittain per valtuutettu
- Vaalien hinta

Jokaiselta yhteistyöalueelta (YTA) yksi hyvinvointialue eli yhteensä viisi hyvinvointialuetta, joilta selvitetäisiin tarkemmin

- Valmistelijoiden määrä
- Valmistelijoiden määrä suhteutettuna valtuuston/lautakunnan/jaoston päätöksiin
- Osallistumisesta vastaavien virkahenkilöiden määrä
- Vaikuttamistoimielinten ohjaajat, kokousten määrä
- Osallistumisesta vastaavien virkahenkilöiden määrä
- Asiakasosallisuudesta vastaavien virkahenkilöiden määrä
- Käytössä olevien osallistumismenettelmien hinta: Onko osallistumisella todellista vaikutusta ja onko se kytketty päätöksentekoon?
- Kohdentuvatko virkahenkilöiden kulut tehokkaaseen osallistumiseen? Miten työaika kohdentuu eri tehtäviin?
  - Vaikuttamistoimielinten ohjaajat
  - Osallistumisesta vastaavat virkahenkilöt
  - Lautakuntien, valiokuntien ja jaostojen sihteerit

Yksi rakenne voisi olla myös

1. Vaalien hinta
2. Vaaleilla valitun päätöksentekorakenteen hinta
3. Uusien vaikuttamisen tapojen hinta

Selvityksen tutkimusmetodi

- Tilastoaineiston keruu ja siitä tehdyt vertailut
- Laadullinen aineisto: haastattelut (30–50 kappaletta): viranhaltijat ja luottamushenkilöt

**HYVÄÄ
HUOMISTA,
SUOMI!**

